

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ ЯК СВІТОВА ТЕНДЕНЦІЯ

Актуальність теми дослідження. В останній час проблеми становлення демократії, демократичного транзиту та вдосконалення окремих демократичних інститутів в світовому політичному просторі набули значної актуальності та стали предметом дискусій і політиків практиків, і політологів з усіх країн світу..

Об'єктом дослідження виступає процес демократизації в сучасному суспільстві.

Предметом дослідження є демократизації як провідним і системотворчим у сучасних міжнародних відносинах.

Однією з тенденцій, яка багата в чому визначає трансформацію сучасної системи міжнародних відносин є демократизація. Демократизація - це тенденція розвитку сучасного світу, під якою ми в широкому сенсі розуміємо зростання кількості демократичних держав, посилення й розвиток демократичних інститутів і процедур у різних країнах.

Свій початок демократизація бере з перемоги у Другій світовій війні над нацистською Німеччиною та її сателітами. Відтак розповсюдження демократичних інститутів на низку країн, які розвиваються, сталося у другій половині 50-х – початку 60-х років внаслідок їх деколонізації. У 70-і роки в Південній Європі занепади авторитарні диктатури, які залишилися спочатку в Португалії, потім в Іспанії і Греції. Упродовж наступного десятиліття хвиля демократизації перекотилася більшістю країн Латинської Америки (Аргентина, Бразилія, Чилі, Уругвай, Болівія, Еквадор, Перу, Гватемала, Гондурас, Панама та ін.). До середини 80-х років демократичні зміни докотилися до Південно-Східної Азії (Південна Корея, Філіппіни, Тайвань, Таїланд тощо). Бурхливий розвиток цієї тенденції торкнувся багатьох країн Африки, у тому числі ЮАР, відмова якої від апартеїду стала значним проривом до демократії. На термінальній стадії системної кризи СРСР, на зламі 80-х і 90-х років демократизація охопила країни Центральної та Східної Європи [1, с. 282]. Нарешті, у 1991 р. крах радянського тоталітаризму відкрив шлях до демократичних перетворень в Україні та інших союзних республіках. У західній політологічній літературі навіть з'явилася теза про «всесвітню демократичну революцію, яка відбувається в наш час». С.Гантінгтон назвав її «найважливішою політичною тенденцією кінця ХХ ст.» [3, 142]. Ф. Фукуяма, у свою чергу, сповістив про «універсалізацію західної ліберальної демократії» кінцевої форми політичного устрою людства, а, звідси, й «закінчення історії» як боротьби між суспільними формаціями [4, 205]. Масштабність демократизації, яка охоплює більше половини населення і території земної кулі, включає надпотужні в економічному, науково-технічному і військовому вимірах країни, безперечно, свідчить про якісну зміну соціально-політичного обличчя світової спільноти.

Незважаючи на розширення демократичного простору, ми повинні визнати недостатню гомогенність демократичних процесів, нестабільність і конфліктність у співвідношеннях значної кількості демократичних держав. Вплив демократизації на трансформацію сучасної системи міжнародних відносин обмежуються тим, що вона не є універсальною. Поза зоною її розповсюдження залишаються такі релікти розваленої соціалістичної системи, як Північна Корея і Куба. Хвиля демократизації не торкнулася низки інших країн і серед них такого гіганта, як Китай та більшості держав мусульманського світу. Подальший внутрішній розвиток в одних з цих країн може піти в бік демократизації, в інших у бік авторитаризму.» [6, с. 49]. Символом оптимізму про єдиний безконфліктний світ Ф. Фукуяма є стаття «Кінець історії», яка викликала не менше обговорення, ніж стаття С. Гантінгтона «Зіткнення цивілізацій».

На думку Ф. Фукуяма, кінець всесвітнього конфлікту відкриває шлях новому, гармонійному світові. «Ми будемо свідками універсалізації 306 західної ліберальної демократії як фінальної форми людського правління» [5, с. 4]. Але для створення єдиного світу потрібне мовне зближення і релігійна сумісність, чого не відбувається. Стосовно політичного аспекту передбачається, що інформатизація дасть змогу підвищити політичну і суспільну активність населення шляхом забезпечення доступу до інформації, яка надасть можливість об'єктивно оцінити політичні, соціально - економічні процеси в регіоні й у світі; виразити і довести думку кожної людини до відповідних політичних інституцій та громадських організацій; сприяти зближенню та консолідації людей, зростанню взаємодовіри, встановленню та підтриманню дружніх міжнародних та інших соціальних відносин; сприяти розвитку демократії та гласності, прогресивним перетворенням, розвиткові та зміцненню політичних інституцій, громадських організацій, які здійснюють і підтримують такі перетворення. Розвиток тенденції до демократизації відбувається нерівно і не прямолінійно, в протиставленні з авторитаризмом, а то й з різновидами тоталітаризму. Порушують загальну тенденцію зрушень до демократії етнічні, релігійні та інші конфлікти.

Поява на політичній карті світу незалежної України внаслідок глобальних трансформацій останнього десятиріччя двадцятого століття зумовила відчутні перетворення не лише в нашій країні, а й також у найближчому її геополітичному оточенні. Україна демонструє свій високий потенціал розвитку та можливість подальших демократичних перетворень, що веде до зростання її ролі на політичній арені і світу.

Список використаних джерел

1. Биков О.М. Міжнародні відносини: Трансформація глобальної структури / Ін-т світової економіки і міжнародних відносин. - М.: Наука, 2003. - 573 с.
2. Сморгунів Л.В. Вивчення «третьої хвилі» демократизації в порівняльній політології // Космополіс. Альманах. - М., 1999. - С. 23-34..
3. Хантінгтон С. Третя хвиля. Демократизація в кінці ХХ століття: Пер. з англ. - М.: Російська політична енциклопедія (РОССПЕН), 2003. 368 с.
4. Fukuyama, Francis. The End of History and the Last Man. New York: Avon Books, 1992. 417 p.
5. Манжол В. Квадратура інтеграційного кола. Політика і час. 2007. №4. С.52-55.
6. Мельвіль А.Ю. Демократизація як глобальна тенденція? . Глобальні соціальні та політичні зміни у світі. М., 1997. С. 99-122.